

ASISTOVANÁ REPRODUKCE Z POHLEDU INTEGRÁLNÍHO ANTROPOLOGA

doc. Mgr. Martina Cichá, Ph.D.

Pedagogická
fakulta

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

■ CENTRUM
■ CELOŽIVOTNÍHO
■ VZDĚLÁVÁNÍ

FAKULTNÍ NEMOCNICE[®]
OLOMOUC

Tato prezentace vznikla za finanční podpory Ministerstva zdravotnictví ČR
(projekt 50/20/PPZ In Time - zodpovědně, erudovaně, plánovaně a připraveně k rodičovství).

In Time ANOTACE

Na problematiku asistované reprodukce, potažmo metody in vitro fertilizace, je možno nahlížet z různých úhlů pohledu. Z logiky věci převažuje pohled biologicko-medicínský, který je však jen jedním z mnoha. Cílem přednášky je celostní, vyvážený multidisciplinární antropologický přístup k této, specifické oblasti lidské reprodukční sexuality, kterou můžeme charakterizovat jako velmi dynamickou, proměnlivou, a to zdaleka nejen z důvodu pokroku současné reprodukční medicíny, genetiky a embryologie

In Time PRVNÍ DĚTI „Z PETRIHO MISKY“

Pár John a Lesley Brownovi a jejich dcera Louise (1978)

Zdroj: [Pressreader.com](https://www.pressreader.com)

(<https://www.pressreader.com/uk/belfast-telegraph/20120702/282076273964782>)

Ladislav Pilka (1933 – 2014)

Zdroj: [Česká televize.cz](https://www.ceskatelevize.cz)

(<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10160488386-vzkaz/310294340090002-vzkaz-ladislava-pilky/>)

Patrick Steptoe a Robert Edwards (1978)

Zdroj: [iDNES.cz](https://www.idnes.cz)

(https://www.idnes.cz/technet/veda/zemrel-robert-edwards-prukopnik-umeleho-oplodneni.A130415_121016_veda_mla)

První dítě „ze zkumavky“ v ČSSR (1982)

Zdroj: [iDNES.cz](https://www.idnes.cz)

(https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/darci-spermii-a-vajicek-nebudou-pro-dite-anonymni-navrhuj-poslanci.A141223_105014_domaci_kop)

MOŽNÉ PŘÍSTUPY

- Biologicko-zdravotnický;
- Demografický;
- Sociologický/sociálně antropologický;
- Kulturně antropologický a religiózní;
- Psychologický;
- Filozoficko-etický;
- Právní;
- Ekonomický;
- Historický;
- **Integrálně antropologický.**

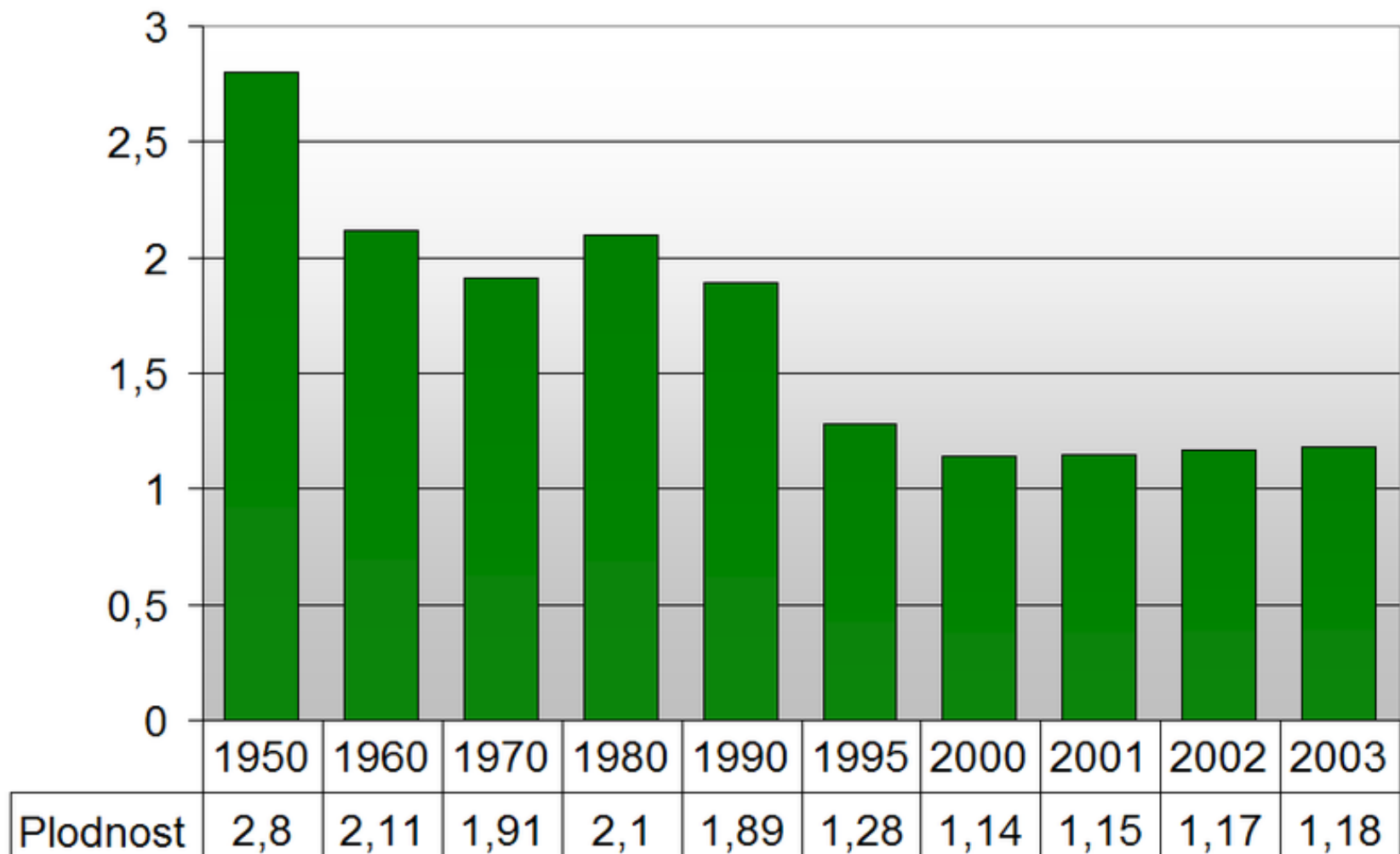

AKTUÁLNÍ DEMOGRAFICKÁ SITUACE

- Na konci 80. let minulého století se věk při prvním porodu pohyboval mezi 20 a 22 lety a celých 60 % prvních porodů připadalo na ženy ve věku 19 – 23 let; podíl celoživotně bezdětných žen i mužů byl v české společnosti jedním z nejnižších v Evropě;
- Aktuální demografická a sociologická data však naznačují, že se reprodukční chování v současné české společnosti změnilo. Mateřství a otcovství přestává být samozřejmostí (srov. Hašková, 2006);
- Viz Porodnost In Demografie.info, on-line:
http://www.demografie.info/?cz_porodnostukazatele a následující grafy.

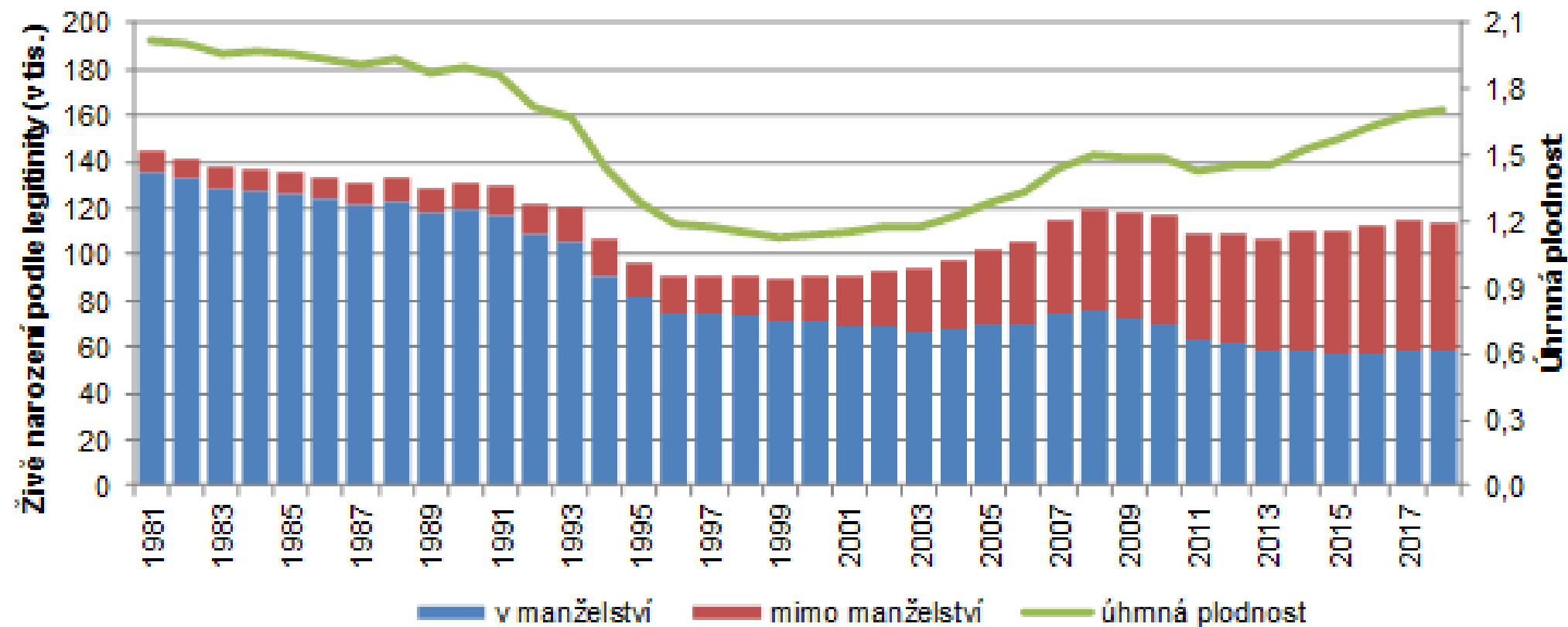
Plodnost v Československu/Česku

Zdroj: WIKIPEDIA.org

(<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d2/Plodnost.png>)

Živě narození a úhrnná plodnost, 1981–2018

Zdroj: Český statistický úřad, cz
<https://www.czso.cz/csu/czso/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce>

AKTUÁLNÍ DEMOGRAFICKÁ SITUACE

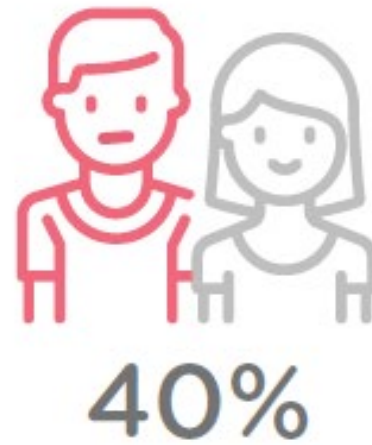
Podíváme-li se na vývoj porodnosti v České republice, zjistíme, že od revolučního roku 1989, kdy bylo v ČR kolem 128 tisíc (128 356) živě narozených dětí, v následujících letech docházelo k postupnému, posléze prudkému poklesu porodnosti. Ta byla nejnižší v letech 1996–2001, kdy počet živě narozených dětí osciloval kolem 90 000–91 000. Výjimkou byl rok 1999, kdy se toto číslo propadlo pod tuto dolní hranici (89 471). Poté můžeme hovořit opět o postupném vzestupu porodnosti v naší zemi, s maximem nárůstu v letech 2007–2010, kdy jsme se dostali nad hranici 114 000 živě narozených dětí, přičemž v roce 2008 dokonce nad hranici 119 000. Poté se křivka porodnosti opět lehce propadla, oscilovala kolem hodnot 108 000 – 114 000, s jedinou výjimkou, kterou byl rok 2016, kdy porodnost klesla na číslo 106 751. V roce 2018 zde bylo 114 036 živě narozených dětí. Poslední údaj, který máme k dispozici je za rok 2019, kdy se v České republice živě narodilo 112 200 dětí.

(Český statistický úřad, on-line, 2020)

NEPLODNOST A FAKTORY VEDOUcí K NEPLODNOSTI

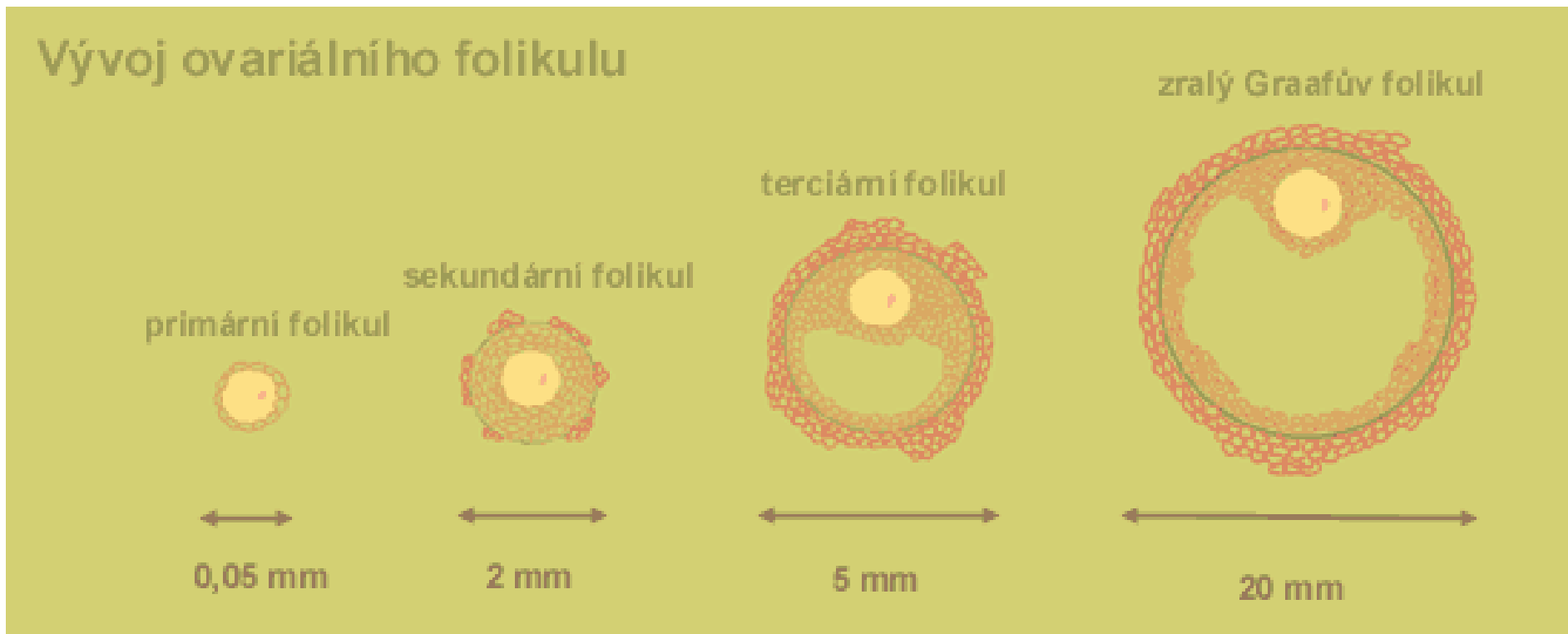
- Primární/sekundární/nevysvětlitelná neplodnost (5–10 %);
- **Příčina neplodnosti:** v 50 % případů na straně ženy, ve 40 % případů na straně muže, v 10 % případů se příčinu nepodaří zjistit (Trča, 2009);
- Rizikové faktory vedoucí k neplodnosti/příčiny neplodnosti na straně ženy: návykové látky, pohlavně přenosné nemoci, velké hmotnostní výkyvy, hormonální příčiny, stres, věk, nemoci ženských pohlavních orgánů, předčasné ovariální selhání z různých příčin, infekční či imunologické příčiny a mnohé další;
- Rizikové faktory vedoucí k neplodnosti/příčiny neplodnosti na straně muže: zranění, návykové látky, pohlavně přenosné nemoci, nadměrné teplo, stres, faktory životního prostředí, nemoci mužských pohlavních orgánů, abnormality spermií, hormonální či imunologické příčiny a mnohé další.

Příčiny neplodnosti

Zdroj: IVF Cube.eu

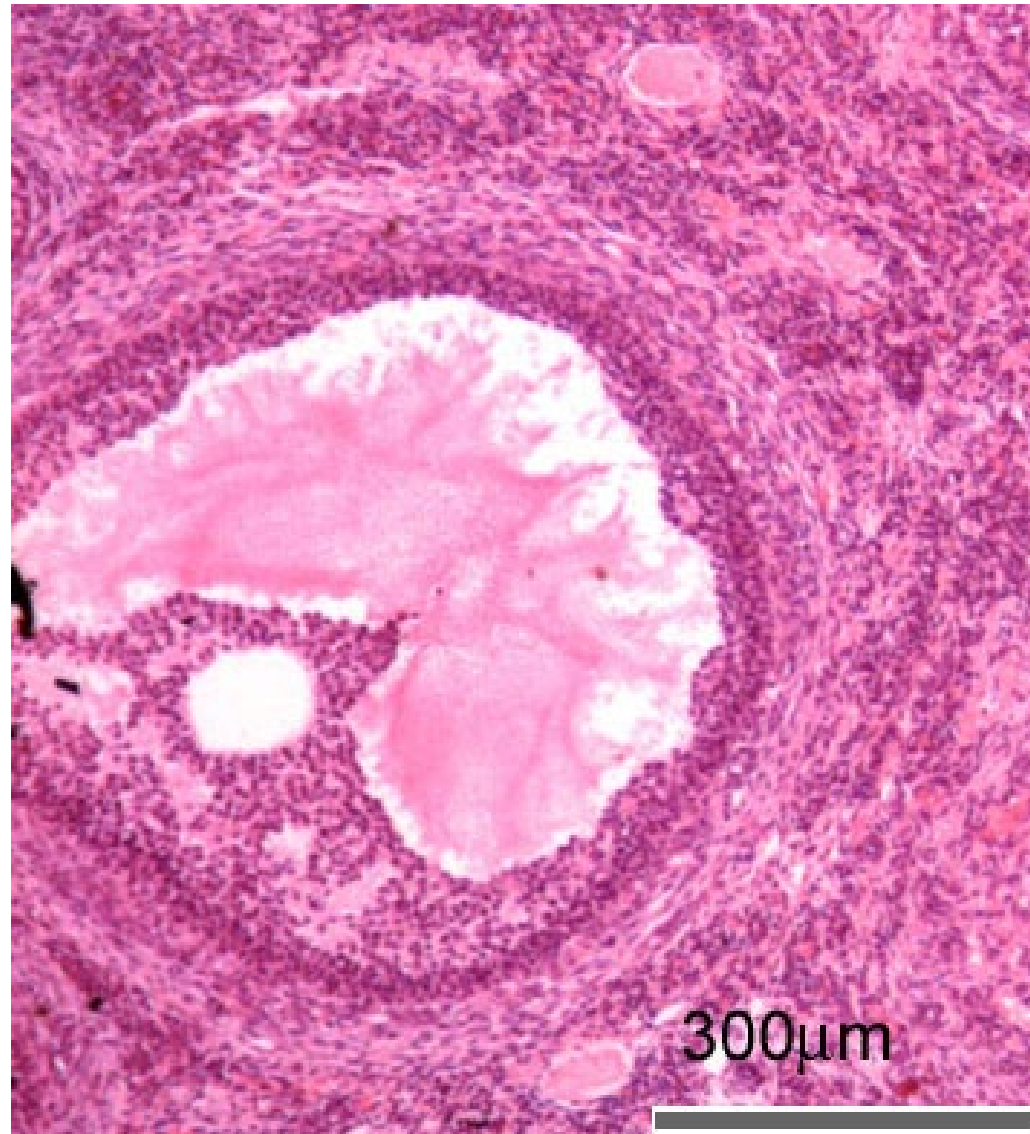
(<https://ivf-cube.eu/o-lecbe>)

Příčiny neplodnosti

Zdroj: GYN.cz

(<http://gyn.cz/tree.php?up=216>)

Graafův folikul

Zdroj: *Histology Guide* © Faculty of Biological Sciences, University of Leeds
(https://www.histology.leeds.ac.uk/female/FRS_ovarian_fol.php)

Spermiogram

	Normální spermiogram	Lehce zhoršený spermiogram	Špatný spermiogram	Velmi špatný spermiogram
Počet spermií ve spermatu	Přes 20 mil./ml	15 až 20 mil./ml nebo	5 až 15 mil./ml nebo	Méně než 5 mil./ml nebo
Pohyblivost spermií	Přes 50 % pohyblivých	30 až 50 % pohyblivých nebo	10 až 30 % pohyblivých nebo	Méně než 10 % pohyblivých nebo
Vzhled spermií	Přes 50 % normálně tvarovaných	30 až 50 % normálně tvarovaných	10 až 30 % normálně tvarovaných	Méně než 10 % normálně tvarovaných
Co říká nález	Sperma je plodné	Sperma je pouze omezeně plodné. Kontrola je nezbytná	Plodnost je značně snížena. Doporučuje se důkladné andrologické vyšetření. Je možné, že oplodnění bude umožněno za relativně malé pomoci	Sperma je téměř neplodné. Běz lékařské pomoci jsou šance na početí vlastního dítěte mizivé. Nezbytné je důkladné andrologické vyšetření

Zdroj: Freundl, G., Gnoth, Ch., Frank-Herrmann, P. *Chceme mít miminko*. Praha: Jan Vašut, s.r.o., 2008.

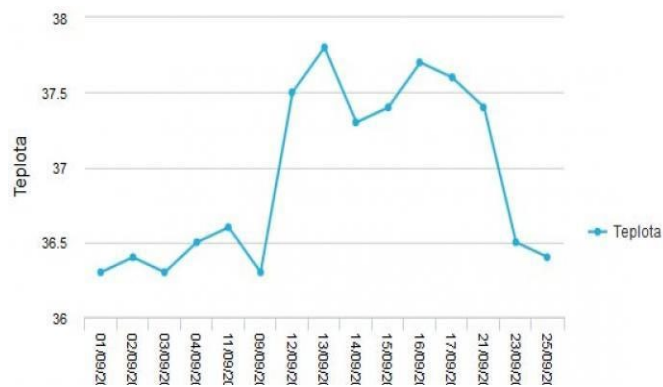
Analýza spermiogramu

Zdroj: *Biolab Diagnostics.com*

(<https://www.biolab-srl.com/spermiogram-analysis/>)

In Time KONCEPCE

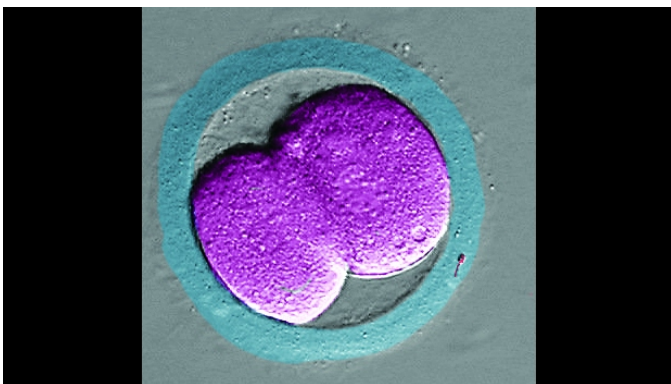
Viz videoukázka č. 1: *Ovulace a početí* –
<https://www.youtube.com/watch?v=WAV7-TMrK4I>.

Graf bazální teploty a záznam do ovulačního grafu

Zdroj: [Těhotenství.cz](https://www.tehotenstvi.cz)

(<https://www.tehotenstvi.cz/planovane-rodicovstvi-kdy-otehotnet/graf-bazalni-teploty-zaznam-do-ovulacniho-grafu>)

Oplodnění vajíčka

Zdroj: [Porodnice.cz](http://www.porodnice.cz)

(<http://www.porodnice.cz/tehotenstvi-a-z/oplodneni-vajicka>)

Oplodnění a otěhotnění

Zdroj: [Medixa.org](https://cs.medixa.org)

(<https://cs.medixa.org/nemoci/oplodneni-a-otehotneni>)

Těhotenský test. Kdy si ho poprvé udělat?

Zdroj: [Zdravotní rádce.cz](https://www.zdravotniradce.cz)

(<https://www.zdravotniradce.cz/tehotensky-test-kdy-si-ho-poprve-udelat/>)

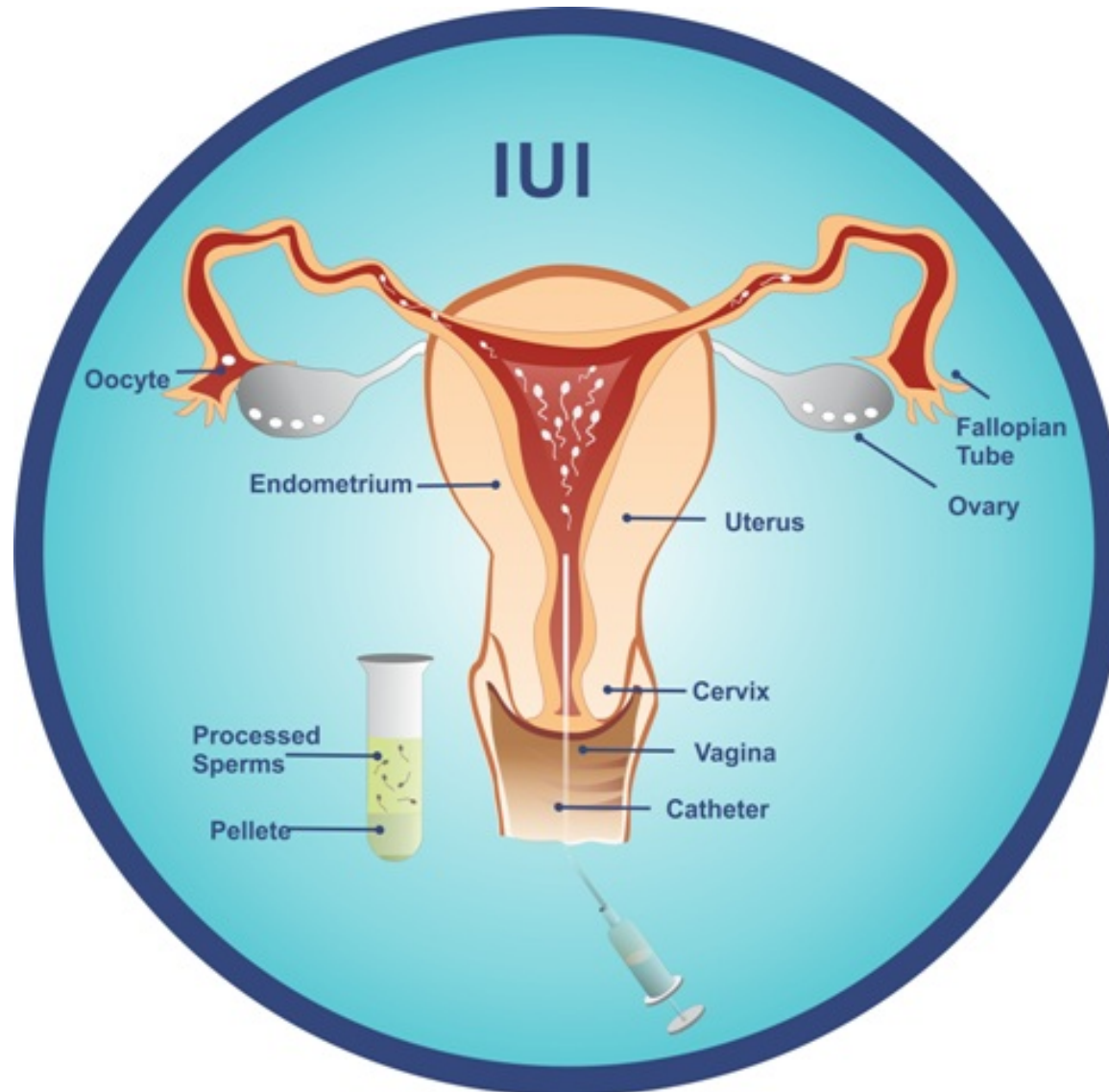

ZÁKLADNÍ METODY ASISTOVANÉ REPRODUKCE

- Intrauterinní inseminace (IUI): načasování výkonu, odběr spermatu v den výkonu, jejich příprava, provedení výkonu, úspěšnost 10–15 % na jeden cyklus, v závislosti na příčině neplodnosti, věku ženy, kvalitě pohlavních buněk atd.;
- Gamete Intra-Fallopian Transfer (GIFT): přenos pouze gamet (spermii a vajíček) do vejcovodu matky, případně jiné alternativní postupy AR, v dnešní době však mnohem častěji nahrazováno IVF;
- In vitro fertilizace (IVF): hormonální stimulace ženy pod kontrolou lékaře, příprava ženy na punkci vajíček, vlastní punkce, tzv. umělé oplodnění „in vitro“, výběr kvalitních oplozených oocytů, kontrola rostoucích embryí, embryotransfer, (ET) případně i kryoembryotransfer/y (KET) – za současné hormonální podpory ženy:

viz videoukázka č. 2 – Jak funguje IVF? –

<https://www.youtube.com/watch?v=0ttODY7ldH0>.

IUI - IVF

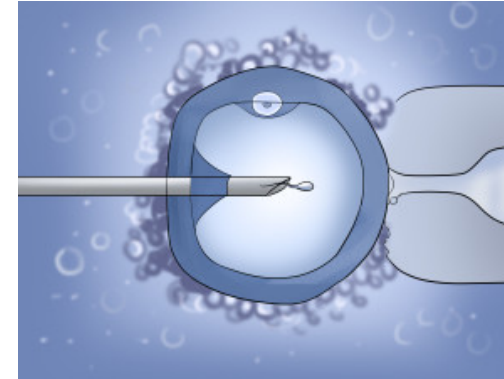
Zdroj: [Rajat Hospital.com](http://www.rajathospital.com)

(<http://www.rajathospital.com/iui-and-ivf-services/>)

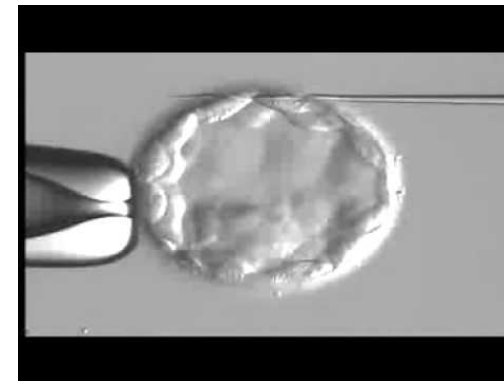
PODPŮRNÉ MOŽNOSTI ASISTOVANÉ REPRODUKCE

- Intracytoplazmatická injekce spermií (ICSI);
- Asistovaný hatching (AH);
- Preimplantační genetická diagnostika (PGD), s možností kontinuálního monitoringu vývoje embryí;
- Prodloužená kultivace embryí;
- a jiné.

How does ICSI work?

Zdroj: Manetwork.com
(<https://rmanetwork.com/blog/how-does-icsi-work/>)

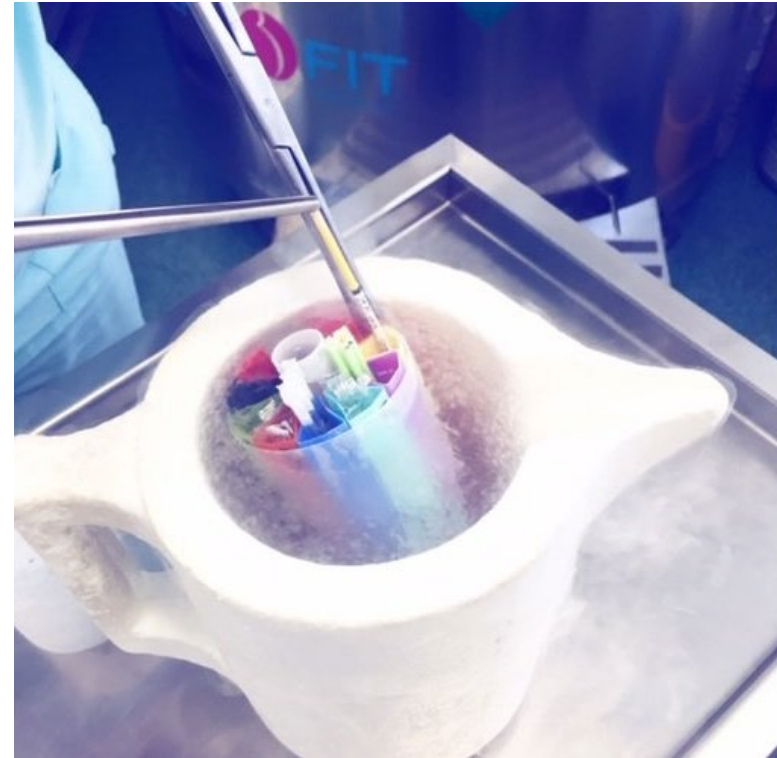
Asistovaný hatching

Zdroj: Youtube.com
(<https://www.youtube.com/watch?v=97SXF9dW1qk>)

ALTERNATIVNÍ MOŽNOSTI ASISTOVANÉ REPRODUKCE

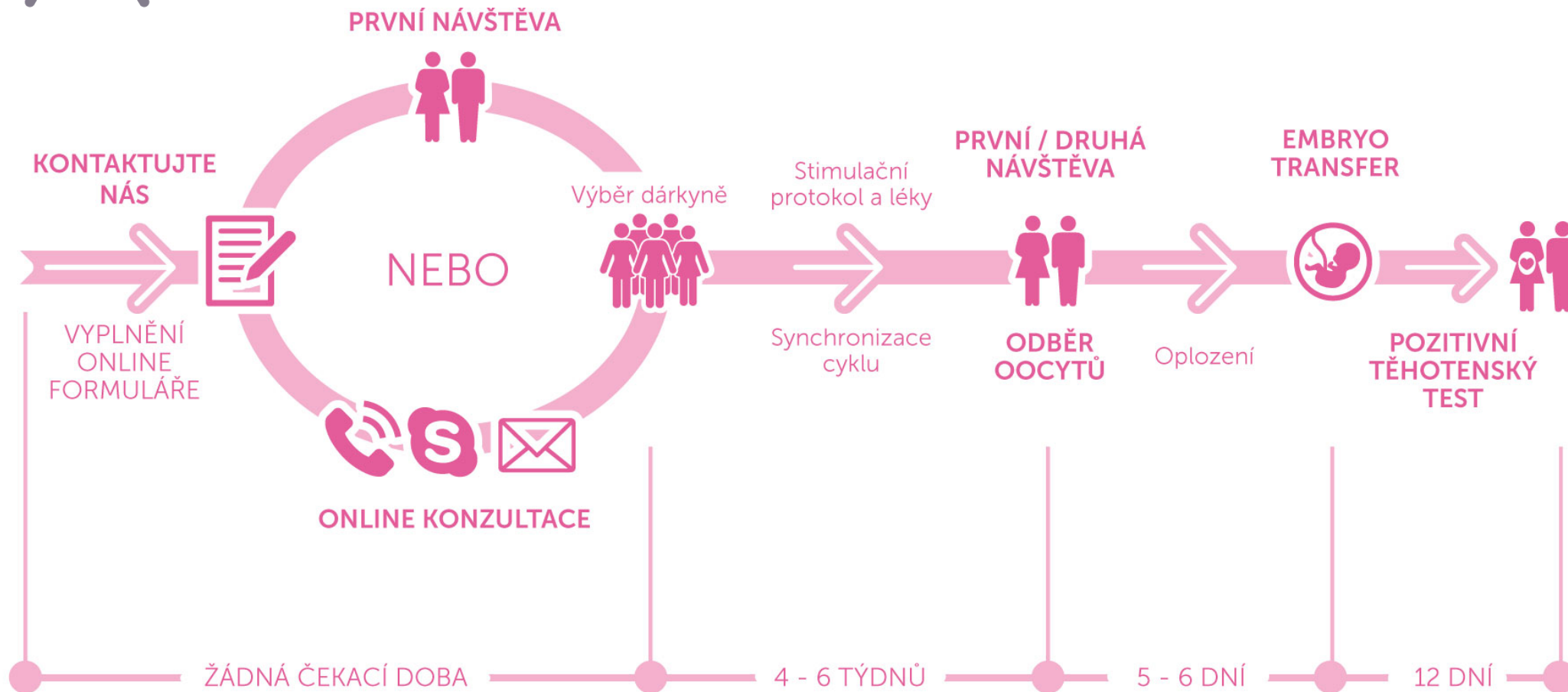
- **Asistovaná reprodukce s darovaným biologickým materiálem:**
 - darovanými oocyty (spermiemi partnera);
 - darovanými spermiemi (oocyty příjemkyně);
 - darovaným embryem.
- **Výběr vhodných dárců;**
- **Manipulace s darovanými gametami a embryy.**

Nová metoda mražení oocytů

Zdroj: Reprofit.cz

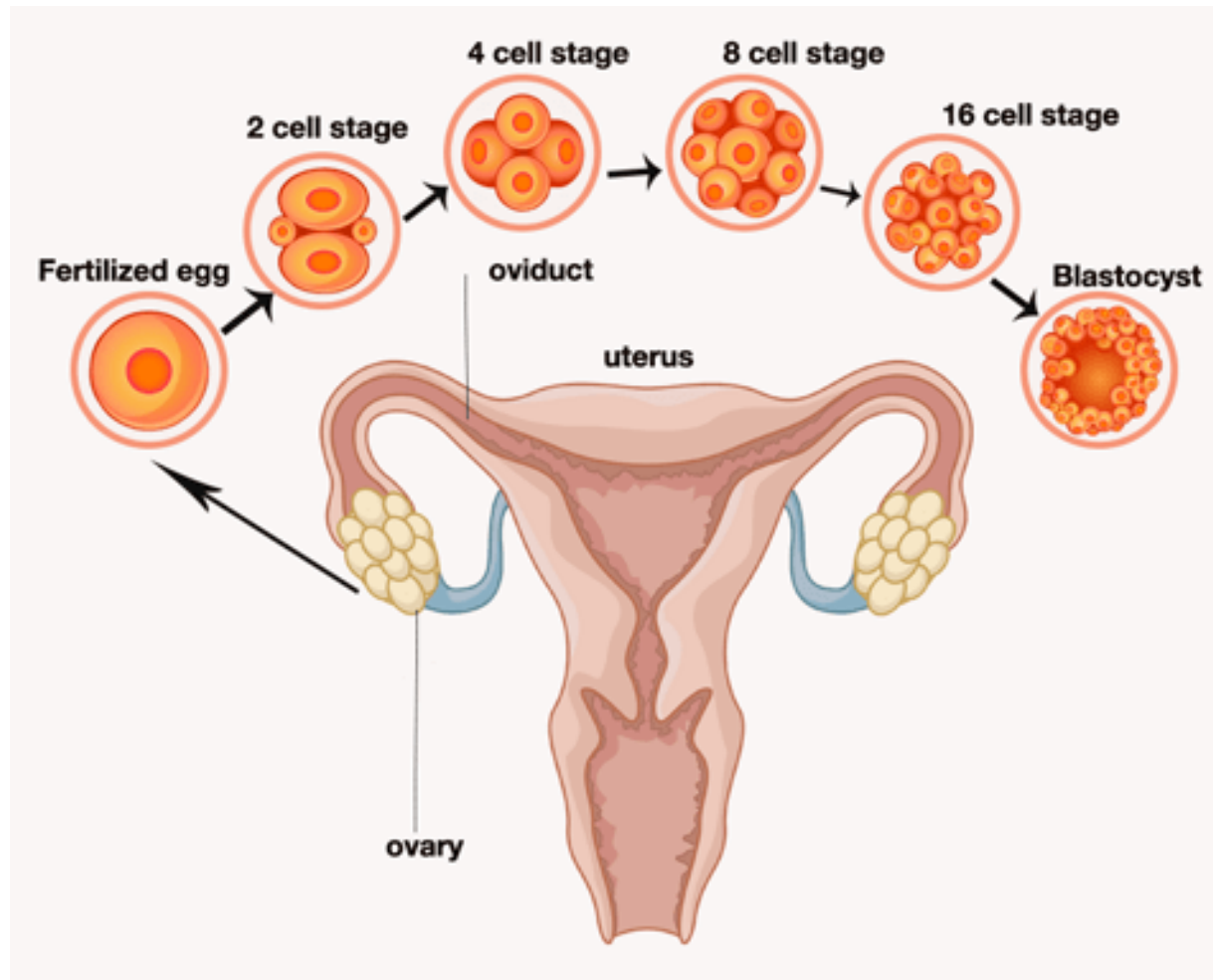
(<https://www.reprofit.cz/news/nova-metoda-mrazeni-oocytu-u-nas-na-klinice/>)

IVF

Zdroj: Reprofit.cz

(<https://www.reprofit.cz/lecba-ivf/popis-lecby-vlastnimi-vajicky-ivf/>)

Blastocyst embryo transfer

Zdroj: Sofatinfertility.com

(<https://sofatinfertility.com/blastocyst-transfer.php>)

ASISTOVANÁ REPRODUKCE V KONTEXTU PLATNÉ LEGISLATIVY ČR

- Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách);
- Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách;
- Vyhláška č. 373/2016 Sb., o předávání údajů do Národního zdravotnického informačního systému;
- Zákon č. 227/2006 Sb., o výzkumu na lidských embryonálních buňkách a souvisejících činnostech a o změně některých souvisejících zákonů;
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) – GDPR;
- Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů;
- Zákon č. 296/2008 Sb., o zajištění jakosti a bezpečnosti lidských tkání a buněk určených k použití u člověka a o změně souvisejících zákonů;
- Závazné pokyny NZIS - Pokyny k obsahu datové struktury.

ASISTOVANÁ REPRODUKCE V KONTEXTU PLATNÉ LEGISLATIVY

- Z hlediska legislativy je k metodám asistované reprodukce nepřísrnější Německo, z historických důvodů, dále křesťansky založené státy jako je Polsko a Irsko, na druhé straně nejvolnější zákony o asistované reprodukci má Velká Británie;
- Například v Belgii je od roku 2003 hrazeno pojišťovnou až 6 cyklů, je však povolen transport pouze jednoho embrya. Transport více embryí je povolen pouze u žen, které jsou starší 35 let;
- Ve Spojených státech amerických je asistovaná reprodukce legislativně upravena v každém státě zvlášť, jedinou společnou podmínkou je finanční regulace, jinak není omezen ani počet transportovaných embryí, kdy je možné transportovat do těla ženy až 7 embryí;
- V České republice není právně definován počet embryí, která smí být transportována do těla ženy ani čas, jak dlouho mají být embrya zamražena.

ASISTOVANÁ REPRODUKCE V KONTEXTU PLATNÉ LEGISLATIVY

Dle zákona 48/1997 Sb., Zákona o veřejném zdravotním pojištění, paragrafu 15, odstavce 3, jsou na území České republiky hrazeny ženám na základě doporučení specialisty z oboru gynekologie a porodnictví formy mimotělního oplodnění v případě, že žena trpí oboustrannou neprůchodností vejcovodů a je ve věku od 18 do 39 let a ostatním ženám ve věku od 22 do 39 let věku, maximálně však třikrát během života. (Zákon č. 48/1997 Sb., s. 1191)

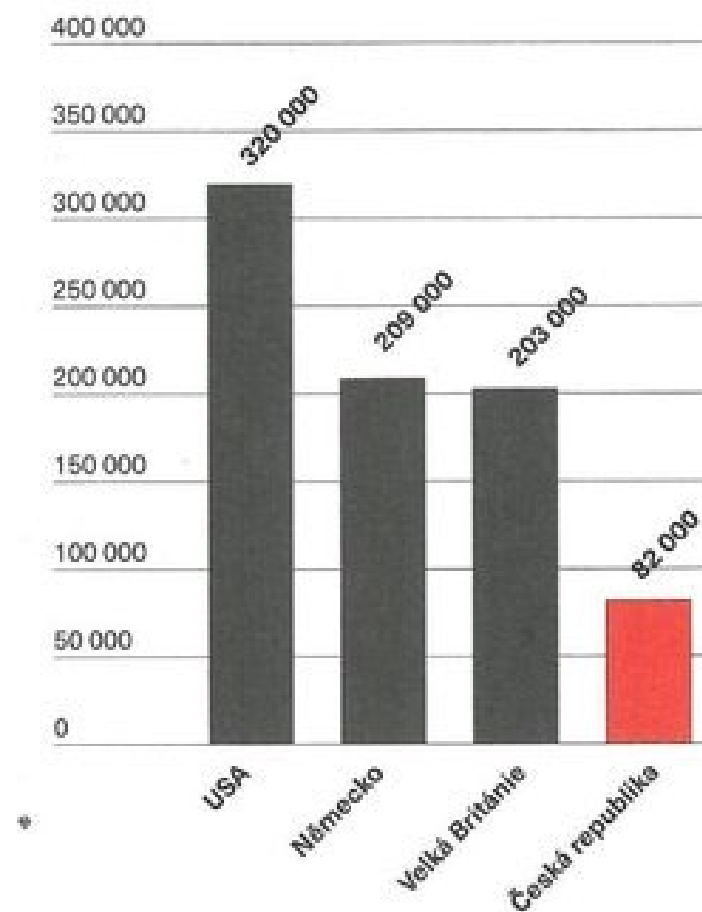

ASISTOVANÁ REPRODUKCE V ROVINĚ PSYCHOLOGICKÉ

- Proces asistované reprodukce trvá u každého páru různě dlouhou dobu a pro oba je obvykle psychicky velice náročný;
- Pocity podrážděnosti, zlosti, deprese, frustrace, viny a smutku – z obavy, že se pár nikdy nedočká tolik chtěného potomka (Doherty a Clark, 2002);
- Náročnost psychická je přímo úměrná náročnosti časové a také finanční;
- Zkušenosti matky s IVF v zahraničí a u nás: viz videoukázka č. 3 – IVF (umělé oplodnění): můj příběh a mé zkušenosti – <https://www.youtube.com/watch?v=1UFYR0LABx4&t=86s> (od 1. min.).

Kolik stojí dítě
(průměrná cena v Kč za jeden cyklus IVF, 2016)

ZDROJ: TYDENÍK EURO

Když dítě, tak od Babiše. Byznys s umělým oplodněním v Česku jen kvete

Zdroj: Týdeník EURO.cz

[<https://www.euro.cz/byznys/kdyz-dite-tak-od-babise-byznys-s-umelym-oplodnenim-v-cesku-kvete-1342897>]

Orientační ceny umělého oplodnění (přepočteno na Kč)

	vlastní vajíčka a spermie	s darovanými vajíčky
 Česko	60 000	90 000
 Německo	150 000	zákon nedovoluje
 Velká Británie	180 000	275 000

Zdroj: kliniky asistované reprodukce

Asistované reprodukce jako byznys: Problém otěhotnět má stále více žen

Zdroj: Česká televize.cz

(<https://ct24.ceskatelivize.cz/domaci/1723135-asistovane-reprodukce-jako-byznys-problem-otehotnet-ma-stale-vice-zen>)

ASISTOVANÁ REPRODUKCE A NÁBOŽENSTVÍ

ASISTOVANÁ REPRODUKCE A JUDAISMUS

- Metoda asistované reprodukce IVF je většinou židovské společnosti přijata, existují však jisté debaty o tom, jak by měla probíhat.
- Při využívání této metody je nutný dohled rabína v takovém rozsahu, aby nebyl porušen židovský zákon. Ten povoluje darování ženských a mužských pohlavních buněk, důležitou otázkou ale bylo, kdo bude biologickou matkou narozeného dítěte – jestli žena, která jej odnese v děloze a porodí, nebo žena, která darovala své pohlavní buňky pro umělé oplození.
- Na základě této otázky byl vydán zákon, který určil, že matkou dítěte počatého pomocí metody IVF bude žena, která jej odnese a porodí. Identita dárkyň pohlavních buněk není známa, je ale možné aby příjemci pohlavních buněk zjistili v národním registru vyznání dárkyně.
- Ortodoxní rabíni totiž zastávají názor, že dítě je židovského vyznání pouze v případě, že je židovského vyznání také dárkyně pohlavních buněk, nikoliv jen žena, která jej porodí.

O judaismu

Zdroj: Mystika – INFO.cz

(<https://www.mystika.info/nabozenstvi/judaismus/>)

ASISTOVANÁ REPRODUKCE A KŘEŠŤANSTVÍ

- Římskokatolická církev – již odedávna striktně odmítá metody asistované reprodukce, protože porušují přirozenost početí. Římskokatolická církev akceptuje pouze ty metody asistované reprodukce, které pouze podporují oplození a k oplození poté dochází přirozenou cestou. To znamená, že pohlavní buňky ženy a muže se musí potkat v přirozeném prostředí ženského pohlavního systému. Metoda asistované reprodukce, která je touto církví uznávána je metoda intrauterinní inseminace, ovšem jen za určitých podmínek. Římskokatolická církev také striktně zakazuje masturbaci, darování pohlavních buněk a také náhradní mateřství;
- Pravoslavná církev - je zastáncem toho, že párům, které mají problém s početím je potřeba pomáhat, zároveň je ale odpůrcem všech metod asistované reprodukce, zakázáno je také darování pohlavních buněk a náhradní mateřství. Výjimkou je např. Koptská pravoslavná církev, která v současnosti připouští jak metodu intrauterinní inseminace, tak IVF, za předpokladu, že se jedná o gamety daného manželského páru.

Křesťanství v Evropě vs. migrace. Jak si v současnosti stojí?

Zdroj: Týdeník.cz

https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/krestanstvi-v-evrope-vs-migrace-jak-si-v-soucasnosti-stoji_483334.html

ASISTOVANÁ REPRODUKCE A KŘEŠŤANSTVÍ

- Protestantké církve – se k metodám asistované reprodukce staví otevřeně, pokud jsou používány pohlavní buňky ženy a muže, kteří jsou v manželském svazku a pokud metody žádným způsobem nepoškozí embryo. Darování pohlavních buněk však je - stejně jako u římskokatolické církve - většinou těchto církví zakázáno.
- Anglikánská církev – je vcelku liberální vůči metodám asistované reprodukce. Dovoluje poskytnutí spermatu pomocí masturbace od muže z léčeného manželského páru, je však negativistická vůči darování pohlavních buněk od anonymních dárců. I když nedávno připustila, že dárceství je možné, avšak pro mnoho anglikánů to je i nadále velký problém. Vůči surogátnímu mateřství anglikáni zauímají negativní postoj;
- Např. českobratrská církev evangelická – považuje neplodnost páru za závažnou chorobu, nechává však volbu možnosti léčby na páru samotném. Tato církev nepřijala k metodám asistované reprodukce žádný pevně stanovený postoj, stejně jako k některým dalším onemocněním. Církev československá husitská chápe pokrok v medicínských oborech jako dar od Boha, a vývoj v medicíně za nástroj k nápravě něčeho. Tato církev tedy akceptuje narušení přirozeného procesu početí, nesmí ho však být zneužíváno.

Požehnání dítěti

Zdroj: Církev bratrská.cz

(<https://portal.cb.cz/2018-pozehnani-diteti>)

ASISTOVANÁ REPRODUKCE A ISLÁM

- Islám je, stejně jako judaismus a křesťanství, zaměřen na rodinu, ve smyslu manželství a rodičovství. Tedy plnohodnotná je pro muslimy rodina jedině tehdy, jestliže ji vedle manželů tvoří také děti, které z tohoto manželského svazku vzešly. Plození dětí v manželském svazku je spojeno s velkou úctou samotného proroka Muhammada.
- Sociální postavení, důstojnost a sebeúcta muslimské ženy úzce souvisí s jejím plodícím potenciálem. Zatímco neplodná žena je muslimy považována za méně váženou nebo dokonce méněcennou, žena, která má děti, má v islámu vysoký společenský kredit. Proto je také pro muslimy příznačná podpora všeho, co může přispět k plnohodnotné muslimské rodině.
- Reprodukční medicína jako taková tedy v islámu není zavrhována, zavrhovány jsou jen některé její postupy.

Asistovaná reprodukce v islámu

Zdroj: Instituto Bernabeu.com

(<https://www.institutobernabeu.com/foro/en/assisted-reproduction-in-islam/>)

ASISTOVANÁ REPRODUKCE A ISLÁM

- Metody asistované reprodukce jsou podle islámu přípustné v případě, že darované pohlavní buňky jsou od ženy a muže, kteří spolu jsou v manželském svazku. Metody asistované reprodukce tedy není možné aplikovat v případě smrti jednoho z partnerů nebo v případě rozvodu;
- Sunnitští muslimové, kteří tvoří okolo 85 % muslimské populace, jsou zastánci názoru, že by do plození dětí v manželství neměla vstupovat žádná třetí osoba. Darování pohlavních buněk od ženy i od muže je tedy zakázáno, protože tato metoda umělého oplodnění je považována za cizoložství. Sunnitští muslimové zakazují také surogátní mateřství;
- Poněkud odlišný je v tomto smyslu přístup šíitského islámu – Ajatolláh Ali Husajn Chameneí vydal v roce 1999 směrnice dané fatwou, které umožňují vstup třetí osoby do reprodukčního cyklu manželů, tedy možnost přijetí darovaných pohlavních buněk i surogátní mateřství, což je v dnešní době víceméně akceptováno. Ovšem podmínky, za kterých lze tyto postupy realizovat, jsou přesně definovány.

ASISTOVANÁ REPRODUKCE A KONFUCIÁNSTVÍ A TAOISMUS

- Hlavní myšlenkou konfuciánství je učení lidí k dodržování morálních zásad;
- Postoj tohoto náboženství k neplodnosti a metodám asistované reprodukce je ovlivněn třemi hlavními hodnotami: reprodukce, záchrana života a podpora zdraví, potěšení;
- Základní myšlenkou je, že by nemělo být do přirozeného reprodukčního cyklu zasahováno nikým zvenčí, protože je tím narušena přirozenost „tao“, nicméně toto řešení je akceptovatelnější než nemít potomky vůbec;
- Metoda inseminace spermiemi dárce je pro příjemce akceptovatelná, avšak muži je často odmítána, protože jsou přesvědčeni o přítomnosti jin nebo jang v jejich spermatu a tyto složky jsou nezbytné pro jejich zdraví a život;
- A jak je tomu, např. v Číně, která je nedílně spjata s konfuciánstvím? Běžné praktiky asistované reprodukce jsou povoleny, avšak darování gamet, darování embryí a surogátní mateřství je zde zakázáno. Stejně tak je nepřipustný výběr pohlaví bez lékařské indikace a zakázáno je také lidské reprodukční klonování.

Konfucianismus

Zdroj: Hinduismus Today.cz

[<https://www.hinduismtoday.cz/?cislo=2014-IV&strany=44>]

ASISTOVANÁ REPRODUKCE A BUDDHISMUS A HINDUISMUS

- **Buddhismus:** Filozofie buddhismu má dlouhou tradici ve víře v reinkarnaci a konečné očistění lidské duše a následný vstup do vyššího stavu zvaného Nirvána. Buddhismus zastává názor, že pro proces reinkarnace jsou potřeba tři složky, a to vajíčko, spermie a kosmická energie zvaná Karma. Buddhismus akceptuje všechny metody asistované reprodukce, povoleno je také darování spermatu. Dítě narozené z darovaných pohlavních buněk má po dosažení dospělosti nárok na zjištění, kdo jsou jeho biologičtí rodiče;
- **Hinduismus:** přívrženci hinduismu chápou metody asistované reprodukce jako velmi přínosný vědecký pokrok. Metody asistované reprodukce jsou tedy povoleny v případě, že se jedná o pohlavní buňky manželského páru. Existuje ale výjimka, kdy je možné darování spermatu. Sperma však může být darováno pouze od blízkého příbuzného neplodného manžela. Např. v Indii neexistuje jasně definovaná legislativní úprava, a to ani asistované reprodukce, ani dárcovství pohlavních buněk, proto je také tato země také vyhledávána coby cíl reprodukční turistiky.

Tibetský buddhismus

Zdroj: Nová Akropolis.cz

(<https://www.akropolis.cz/content/tibet-sky-buddhismus>)

Hinduistický manželský pár

Zdroj: Blog RESPEKT.cz

(<https://anthropictures.blog.respekt.cz/na-rozcesti-o-hinduistickem-snatku-v-soucasne-indii/>)

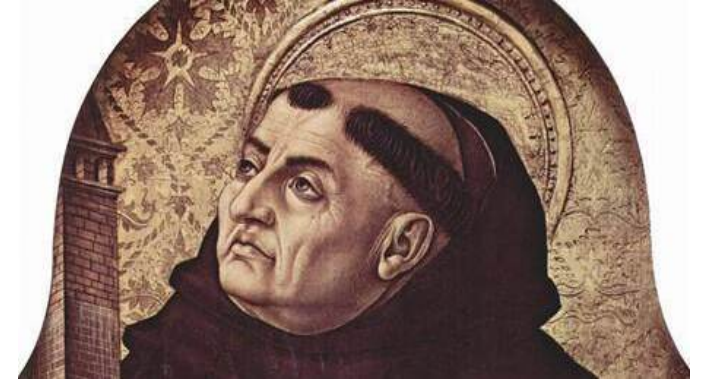

POHLED NA ZAČÁTEK PLNOHODNOTNÉHO LIDSKÉHO ŽIVOTA NA PŘÍKLADECH Z HISTORIE

- **Tomáš Akvinský** (1225–1274 n. l.) vycházel z Aristotelova učení o duši - teorie oduševnění plodu (osídlení duší probíhá u plodu mužského pohlaví 40. den, u plodu ženského pohlaví 80. den od početí);
- Německý lékař a přírodovědec **P. A. T. Paracelsus** (1493–1541):

viz videoukázka č. 4 – **Paracelsus – zázračný lékař:**
https://www.youtube.com/watch?v=gSTm3_WONxY

a jeho představa, že v pohlavních buňkách je obsažen mikroskopický „človíček“ – homunkulus, který se postupně zvětšuje – **tzv. teorie preformace** (výchozí Aristotelova teorie).

Svatý Tomáš Akvinský

Zdroj: Církev.cz

{<https://www.cirkev.cz/archiv/110124-svaty-tomas-akvinsky>}

Paracelsus

Zdroj: Wikiquote.org

{https://en.wikiquote.org/wiki/Main_Page}

KDY A JAK VE SKUTEČNOSTI VZNIKÁ LIDSKÝ ŽIVOT?

- Se vznikem zygoty?;
- S tvorbou embryoblastu?;
- S tvorbou a zahájením činnosti srdce?;
- S tvorbou nervové soustavy?;
- S ukončením embryonálního období a začátkem období fetálního?;
- S porodem a prvním nadechnutím novorozence?, případně platí jiná teorie?

ODLIŠNÉ PŘÍSTUPY K ZAČÁTKU ŽIVOTA

- **Conception** – právo na život v momentě početí;
- **Self conscionalite** – sebeuvědomění života v čase;
- **Potencionality** – možnost sebeuvědomění sebe sama (schopnost podmíněná);
- **Sentience** – schopnost vnímat pocity a vjemy;
- **Viability** – stádium vývoje plodu, kdy je plod schopen přežít mimo dělohu;
- **Similarity** – fyzická podobnost se zárodkem člověka → morální právo a statut na život pak patří výlučně vyvíjejícímu se zárodku, později plodu;
- **Birth** – začátek práva na život na život v okamžiku prvního nádechu novorozence.

KDY A JAK VE SKUTEČNOSTI VZNIKÁ (PLNOHODNOTNÝ) LIDSKÝ ŽIVOT?

- **Ontologický personalismus** (vychází z definice zygoty – nejde však o prostý kvantitativní součet dvou subsystémů, ale základ kompletního lidského organismu, je tedy třeba ji chránit a přiznat jí práva, embryo je zde lidskou bytostí i osobou);
- **Empirický funkcionalismus** (embryu se sice přiznává lidský status od okamžiku koncepce, avšak nikoli status osoby, teprve na základě určitých vlastností nebo funkcí získává status osoby).

CO ŘÍCI ZÁVĚREM?

- Viz videoukázka č. 5: Léčba neplodnosti – IVF od získání vajíček po přenos embryí – <https://www.youtube.com/watch?v=n0w-C5IMPIE>.

Mýty o spermiích

Zdroj: Repromeda.cz

(https://www.repromeda.cz/myty_o_spermiich/)

Vajíčko a spermie

Zdroj: WordPress.com

(<https://frk1.files.wordpress.com/2008/02/vajicko-spermie.jpg>)

ODKAZY NA LITERATURU A DALŠÍ ODBORNÉ ZDROJE

- DESJARDINS-SIMON, J. a S. DEBRAS, 2015. *Nevědomé příčiny neplodnosti*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0821-1.
- DOHERTY, C. M. a M. M. CLARK, 2006. *Léčba neplodnosti: podrobný rádce pro neplodné páry*. Brno: Computer Press. ISBN 80-251-0771-X
- DOSTÁL, J., 2007. *Etické a právní aspekty asistované reprodukce: situace ve státech přijatých do Evropské unie v roce 2004*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-1700-4.
- FREUNDL, G., Ch. GNOTH a P. FRANK-HERRMAN, 2008. *Chceme mít miminko: Nové cesty k vytouženému dítěti*. Praha: Jan Vašut s. r. o. ISBN 978-80-7236-603-3.
- HAŠKOVÁ, H. a J. POMAHAČOVÁ, a kol., 2006. *Rodičovství a bezdětnost ve vybraných časopisech pro ženy a pro muže*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky. ISBN 80-7330-111-3.
- HAŠKOVCOVÁ, H., 2015. *Lékařská etika*. Praha: Galén. ISBN 978-807492-204-6.
- HEŘMANOVÁ, J. a kol., 2012. *Etika v ošetrovatelské praxi*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3469-9.
- CHENERY-MORRIS, S., 2013. *Normal midwifery practise*. Moira MCLEAN. Londýn: Sage Publications Inc. Chap. 1. Normal midwifery practise. ISBN 978-085725-757-4.
- JONES, S. R., 2000. *Ethics in midwifery*. Edinburgh: Elsevier Mosby. ISBN 0-7234-3172-8.
- JONSEN, A. R., 2000. „Krásný nový svět“: Racionalita v reprodukci. In: THOMASMA, David C. a Thomasine KUSHNEROVÁ. *Od narození do smrti: etické problémy v lékařství*. Praha: Mladá fronta. ISBN 80-204-0883-5.
- KONEČNÁ, H., 2009. *Na cestě za dítětem: dvě malá křídla*. Praha: Galén. ISBN 978-80-7262-591-8.

ODKAZY NA LITERATURU A DALŠÍ ODBORNÉ ZDROJE

- Le BRETON, D. *Anthropologie du corp et modernité*. Paris: Éditions Presses Universitaires de France, 2003. 243 s. ISBN 2-13055-247-1.
- MRÁZEK, M., 2003. *Umělé oplodnění I*. Praha: Triton. ISBN 80-7254-413-6.
- OLSHANSKY, E. F., 2016. *Maternity & women's health care*. Deitra L. LOWDERMILK, Shannon E. PERRY, Kitty CASHION, Kathryn RHODES ALDEN. St. Louis: Elsevier. Chap. 6. Reproductive system concerns. ISBN 9780-323-16918-9.
- ŘEŽÁBEK, K., 2008. *Asistovaná reprodukce: průvodce ošetřujícího lékaře*. Praha: Maxdorf. ISBN 978-80-7345-154-7.
- SALLAM, H. N. a N. H. SALLAM, 2016. Religious aspects of assisted reproduction, on-line. *Facts Views Vis Obgyn*, 2016, Mar 28, 8 (1), pp. 33–48. Dostupné z: <<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5096425/>>. [cit-2020-9-16].
- SLEPIČKOVÁ, L., 2014. *Diagnóza neplodnost: sociologický pohled na zkušenost nedobrovolné bezdětnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Masarykovou univerzitou. ISBN 978-80-7419-140-4.
- STANÍKOVÁ, M. *Psychosociální a spirituální aspekty asistované reprodukce*. Bakalářská práce. Zlín: Fakulta humanitních studií UTB, 2017. Vedoucí práce: doc. Mgr. Martina Cichá, Ph.D.
- STEHLÍKOVÁ BABYRÁDOVÁ, H. a J. HAVLÍČEK, 2006. *Spiritualita: fenomén spirituality z pohledu filozofie, religionistiky, teologie, literatury, teorie a dějin umění, pedagogiky, sociologie, antropologie, psychologie a výtvarných umělců: sborník transdisciplinárních esejů s mezinárodní účastí*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-4206-0.
- TRČA, S. *Plánované rodičovství. Nejlepší cesta k narození zdravého dítěte*. Praha: Grada, ISBN 978-80-247-2794-3.
- ULČOVÁ-GALLOVÁ, Z. a P. LOŠAN, 2013. *Neplodnost: útok imunity*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4555-8.

ODKAZY NA LITERATURU A DALŠÍ ODBORNÉ ZDROJE

- Český statistický úřad [on-line]. [cit. 2019-09-15]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/>>.
- EUROPEAN SOCIETY OF HUMAN REPRODUCTION AND EMBRYOLOGY, on-line, Dostupné z: <<https://www.eshre.eu/en>>. [cit-2020-9-18].
- IVF-WORLDWIDE.com, on-line, 2018. Dostupné z: <<https://ivf-worldwide.com/education/introduction/ivf-global-perspective-religious.html>>. [cit-2020-9-10].
- Zákon č. 48/1997 Sb., 1997. *Zákon č. 48/1997 ze dne 7. března 1997 o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů*. In: Sbírka zákonů České republiky [on-line]. Částka 16, s. 1186 – 1264 [cit. 2020-09-15]. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=48/1997&typeLaw=zakon&what=Cislo zakona smlouvy>>
- Zákon č. 373/2011 Sb., 2011. *Zákon č. 373/2011 ze dne 6. listopadu 2011 o specifických zdravotnických službách*. In: Sbírka zákonů České republiky [on-line]. Částka 131, s. 4802 – 4838 [cit. 2020-09-1]. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=373/2011&typeLaw=zakon&what=Cislo zakona smlouvy>>

doc. Mgr. Martina Cichá, Ph.D.

Katedra antropologie a zdravotní
Pedagogická fakulta UP v Olomouci
Žižkovo nám. 5
771 40 Olomouc

Tel. 00420 58 563 55 01
00420 604 12 94 93

E-mail: martina.cicha@upol.cz

